

ኔኖክ የሺጥላ... ስለ “ዶ/ር” ፀጋዬ አራርሳ

November 1, 2016 -

ዶ/ር ፀጋዬ አራርሳ

“ዶ/ር” ፀጋዬ አራርሳ «ኢትዮጵያዊነት የሚባለው ባህል የአማራ እና የትግሬ ባህል ነው» የሚል አስተያየቱን የሰጠበትን ቃለ ምልልስ አንድ ወዳጅ ልኮልኝ ዛሬ አደመጥሁት።

እንደ ምሳሌም «ሸማውን ተመልከት!» ይላል ። እኔን ያልገባኝ የሁሉም ሰው ባህል የሚባል ነገር የለም እኮ! ባህል አካባቢያዊ ነው ። ባህልን እውቅና የሚያሰጠው ወይም የሚነፍገው ስርአቱ ሳይሆን ጠቀሜታው ይመስለኛል ። ግርዛት በአማራ ማህበረሰብ ውስጥ ይፈፀም የነበረ ባህል ነው ። የአማራ ባህል በመሆኑ ግን የሃገር መታወቂያ ባህል ያልሆነው ጠቃሚ ባህል ስላልሆነ ነው ። ኢትዮጵያ ውስጥ ራቁታቸውን የሚሄዱ ሰዎች አሉ ። እራቁት መሄድ ባህል ሊሆን ይችላል ። ባህሉ ግን ተቀባይነት ያላገኘው እራቁት መሄድ የሚያኮራ ባህል ስላልሆነ ነው ። ሸማ መልበስ ፣ ጃኖ እና ኩታ መልበስ ፣ ቡሉኮ መልበስ (የኦሮሞ ባህል ነው) ፣ የሃገር ባህል የሆነው ፣ ባህሉ ቢስፋፋ ለሰው ልጅ ስለሚጠቅም ነው ። ማንም በግድ ዶር ወጥ ስርተህ ብላ የተባለ የለም፣ ማንም ድፎ ዳቦ ጋግረህ ፣ ጠላ ጠምቀህ ጠጣ ብሎ ያዘዘ የለም ! ማንም ጠጅን በግድ ተጋት! ብሎ ሌሎች ላይ የፈረደው (የጫ ነው ነገር) የለም ፣ ወይም ቀሪባህን በጋን ጥመቅ ብሎ ያለምም የለም ። ውሃ መያዣ እቃ በሌለበት ዘመን እንስራ የሰራ ሰው ፣ እንስራው የሃገር ባህል ቢሆን ወንጀሉ ምንድን ነው ? እርቃኑን የማይሄድ ህዝብ ፣ እርቃኑን ለሚሄደው ጥጥ ፈትሎ ፣ አዳውሮ እና ባዝቶ ፣ ጥበብ ባህል ብሎ ቢቸረው ያም ህዝብ ይህንን ጥፋ ባህል ተውሶ ገላውን ቢሸፍን ሃገሪቱ ምንድን ነው ? ባህል ሲጀምር አካባቢያዊ ነው ፣ የባህሉ ጠቀሜታ ግን ባህሉን ሃገራዊ ያደርገዋል። የአሸንዳ ባህል አካባቢያዊ ነው ፣ ሀገራዊ ለመሆን ያልቻለው አሸንዳ የአማራ ባህል ስላልሆነ አይደለም፣ ይልቁንም አሸንዳ ባህል ላይ ኮባ ለብሶ ኩብ ስርቶ መጨፈር ፣ ሸማ ለብሶ እስክስታ ከመምታት እና ከማረስ ያነሰ ጥቅም ስላለው ይመስለኛል ።

ክርስትና ማለት ፣ ጣኦት አምላኪ የነበረ ህዝብ ሃያሉ እግዚያብሄርን መረዳት ሲጀምር የተቀበለው የእምነት ባህል ነው ። ክርስትና ተጭኖበት የሚያመልክ ሰው ፣ እንድ ቀን ክርስቲያን መሆኑን ያቆማል ። ክርስትና አለማቀፋዊ ተቀባይነትን ያገኘው ፣ ክርስትና ሰዎች ላይ ባሳደረው ተፅዕኖ ሳይሆን ፣ እምነቱ በውስጡ በያዘው ተአምራት ነው ። እስልምናም እንዲሁ! የናህል ፋይዳም የሚለካው ማን ፈጠረው በሚለው ሳይሆን ምን ጠቀመን በሚለው ይመስለኛል። ስልክን ኢትዮጵያዊያኖች አልሰሩትም ፣ ግን በስልክ መዘነጥ ግን የኛ ሁነኛ ባህል ህኗል (እንዲሁም በጅንስ) ። ሸማ መልበስ የሚቀፈን ሰዎች ለምንድን ነው አብረን ጅንስ መልበሱንም የማንተው ? የሰው ባህል ነው ብለን ካልን ?

ለምሳሌ እኛ ቤት ጨጨብሳ አዘውትረን ከምንበላቸው ምግቦች ውስጡ አንዱ ነው ። ይህንን ምግብ ያስተዋወቀን የኦሮሞ ህዝብ ግን የበሃሉን ተደራሽነት እና ተዛማጅ ባህሎች ላይ የመስራቱ ጉዳይ የሱ ጉዳይ ነው ። የኦሮሞ ጓዳ ገብቶ ምግብን አስተዋወቅ የሚል አማራ መኖር አለበት ማለት ምን ማለት ነው ? ስለ ዋቁ ፈታ መጥተህ ሳትነግረኝ (በክርስትና እና እስልምና ቋንቋ ሳትሰብኸኝ) ዋቁ ፈታ የኦሮሞ እንጂ የኢትዮጵያ ባህል እንዳይሆን ተፅዕኖ ተደርጎበታል ማለት ምን ማለት ነው ?

ቁቤን በእንግሊዘኛ (በላቲን ፊደላት) ስለጻፍህ የተሻለ ኦሮሞ አልሆንክም ! እንደውም አኩራፊ ኦሮሞ ነው የሆነኸው። ቁቤን በእንግሊዘኛ መጻፍህ አራጅናል ኦሮሞ አያደርግምህ ! ይልቁንስ በአማርኛ ፊደላት ላይ ያለውን የባለቤትነት ስሜት በተራ የልጅ ኩርፊያ የካደ አቃቂረኛ ኢትዮጵያዊ ያደርግሃል እንጂ ! እንደው ለመሆኑ የኛ ባህል ብለን ከምንላቸው ውስጥ ምን ያህሎቹ ናቸው የኛ የኛ ስለመሆንቸው ስንት ራሳችን እርግጠኖች የሆንነው? በአዳ ገዳ በአል ላይ የሚታየው እምነት ፣ በጥንታዊ ግሪክ ዛፍን ከማምለክ ጋ ተያይዞ ይዘውተር ከነበረው እምነት ጋ ፍፁም ተቀራራቢነት እንዳለው እናውቅ ይሆን ? የእውቀት ፍሬ የሚባለው እና በመፅሃፍ ቅዱስ እፀ በለስ ባረገዙ ፍሬዎቹ የሚታወቀው ዛፍ (የማይነካው ዛፍ ማለቴ ነው) እና የኦሮሞ አባቶች እንግጫ ነቅለው ለጌታቸው ምስጋና የሚያቀርቡበት የ ኦዳ ዋርካ መሃከል ዝምድና ያለ አይመስልህም ? አካም ስትል ” ካ ” እግዚያብሄር ማለት ነው ። የ ” ካ ” ሚካኤል ሲል የእግዚያብሄር ሚካኤል ማለት ነው ፣ ኦሮሞው ካም የአካም አውራ ፣ ሲል በእግዚያብሄር ቤት አውራ የሆነ ነገድ ማለት ነው ፣ ታዲያ እንዴት ብታስብ ነው ይህንን ትልቅ ህዝብ ሸማ የኔ ባህል አይደለም ብሎ እንዲያከርፍ የምትሰብከው? ቢሆንስ ደዋ ያንተን ባህል ከፍ ለማድረግ የሌሎችን ባህል መግደል መፍትሄ ነው ወይ ? ከህደት ማንን ነፃ ሲያወጣ አየን ? ጥላቻ ማንን ሲጠቅም አየን ? የእንዲህ አይነቱን ጠንጋራ አስተሳሰብ ጎጂነት ወያኔ አላሳየንም ወይ ? የዘረኝነት ችግር ይህ እንግዲህ ነው! አመክንዮው ሁሉ በተፃራሪ መንገድ እንዴት ልሂድ በሚል ሃሳብ የታጀለ ፍሬቢስ ሃሳብ ስለሆነ ፣ መደምደሚያ ሁል ጊዜም « በድለውኛል! ገለውኛል ! ባህሌን ቀምተውኛል ! » እና ወዘተ የሚል ሮሮዎችን ማሰማት ነው ። በዚህ አይነት አካሄድ እንዴት ሰው መሆን ይቻላል?

ኔኖክ የሺጥላ